

Handwritten signature or mark at the top right of the page.

1872/3.

26.239. szám.

Hogy a kolozsvári egyetem alakulhasson, s hogy különösen akadémiái hatóságait megválaszthassa, felkérem Excellentiádat, miszerint ez ügybeni teendőkre nézve a ministeri biztosi tisztet elvállalni, s a következők iránt intézkedni sziveskedjék.

1. Az egyetem tanárai utasítatván, hogy folyó hó 15-éig Kolozsváron jelenjenek meg, a hol az eskü letétele s a további teendők iránt értesítettnek fognak, felkérem Excellentiádat: hogy ezek teljesíthetése tekintetéből az egyetemi tanárokat az egyetemi épületre kifüggesztendő felhívás, vagy netán más célszerűbbnek mutatkozó módozat által gyűlésre összehívni, s ott a tanároktól a mellékelt minta szerint a hivatalos esküt kivenni sziveskedjék; ezen esküminta mindegyik tanár által külön-külön példányban írásban kiállítandó, s általa sajátkezűleg aláírva — Excellentiád jelentése kíséretében hozzám terjesztendő.

2. Az eskü letétele után az egyes karok Excellentiád elnöklete alatt külön-külön fognak összegyűlni, s megválasztják dekánjukat, és e folyó tanévre nézve prodekánjukat is, mire nézve az eljárási módozatot a /- alatti szabályzat tartalmazza.

3. Az ekképen alakulandó egyes karok most már választott dekánjaik elnöklete alatt a fentebbi szabályzat 11. §. értelmében választják a Rector választókat, kiknek ülésén Excellentiád fog elnökösködni, s a Rector választását a fentebbi szabályzat értelmében eszközölni, úgy, hogy a jövő tanévre nézve a prorektor is ugyancsak a rector-választók által választassék. A Rector a jog- és államtudományi karból, a prorektor pedig a mennyiségtan- természettudományi kar kebeléből választandó; a rector — ha addig a törvényhozás másképp nem intézkedik 1873/4 tanévre az orvosi, a következő évben a bölcsészet-

nyelv- és történettudományi, s azután a matematikai- természettudományi kar kebeléből választandó, prorektor mindig az lévén, ki az előbbi tanévben rector volt.

4. A Rector és Prorektor választása által az egyetem akadémiai hatósága alakulnak tekintetvén, az egyetem ügyeinek vezetését saját közegei által fogja eszközölni, s megszűnik Excellentiád e részbeni megbízatása, mire nézve felkérem, hogy eljárása eredményét feljeleneni, s a Rector, Prorektor, rectori választók, Dekánok és Prodekánok választására vonatkozó jegyzőkönyveket a választottak megerősítése végett hozzám bemutatni sziveskedjék.

5. Az egyetemi hatóságok alakulása után — legelső teendője lesz az egyes karoknak a tanrendet e tanév téli szakára megállapítani, mire nézre az eljárási módozatot a 3% alatti szabályzat állapítja meg, — könnyebb tájékozásul ide mellékelvén egy mintát — mely szerint a tanrend a pesti egyetemenél ki szokott adatni.

6. Az egyetemi hallgatók mikénti felvételét és beigtatását s általában a tanulmányi, és fegyelmi rendet a 4% alatti szabályzat állapítja meg, s ugyanaz tartalmazza a leczkepénzi szabályzatot is, melynek már a ministerium életbeléptetése óta eszközlött módosítása az 5% alatti rendeletben foglaltatik, — mire nézve azonban felhivom az egyes tudomány karokat, hogy miután a 6% alatt mellékelt s az országos képviselőház által már elfogadott törvényjavaslat 9. §. értelmében a tandíjak a fennálló viszonyok figyelembe vételével a kolozsvári egyetemre nézve ujonnan állapítandók meg, erre, úgy szinte a fentebbi szabályzatnak az ottani viszonyokhoz képest netáni módosítása iránt nekem haladék nélkül javaslatot terjeszsenek fel.

7. A magántanári képesítés iránti szabályzatot 7% alatt közlöm, s felhivom az egyes tudomány karokat, és egyetemi tanácsot, hogy jelentkezés esetében ennek értelmében járjanak el.

8. Az egyetemi tanársegédek, s egyetemi hivatalnokok, dijnokok és szolgák létszámát, és ezek illetményeit a 8% alatt mellékelt költségvetés tartalmazván, felhivom az egyes karokat, és egyetemi tanácsot, hogy ezek betöltése iránt haladék nélkül javaslatot terjeszsen fel, megjegyezvén, miszerint a dijnoki és szolgálai állomások betöltése az egyetemi rector hatásköréhez

tartozik, mire nézve csak az alkalmazottak neve, s azok illetménye lesz feljelentendő, hogy ez utóbbiak utalványozása iránt intézkedhessen.

Az egyetemi hivatalnokok és szolgák állomásainak betöltéseit illetőleg felhivom az egyetemet: hogy miután az erdélyi kir. biztosí hivatalnak megszüntetése által több hivatalnok és szolga rendelkezési állapotba jutott, — ezekre az egyetemi állomások betöltésénél különös figyelmet fordítson, — hogy ez által az államkincstár mellőzhető kiadásoktól lehetőleg megkíméltesék.

Az ezen állomások elnyeréseért időközben beérkezett folyamódásokat a betöltési javaslatnál, illetőleg kinevezésnél leendő figyelembe vétel végett mellékelten küldöm. Minthogy továbbá :

9. A fentebbi törvényjavaslat értelmében a bölcsészeti, és matematikai-természettudományi karokhoz kapcsolva gymnasiumi tanárképezde állítandó fel, — ennek szabályzatát 9% alatt közlöm, s felhivom a nevezett tudomány karokat, hogy az iránt, vajjon ezen szabályzat értelmében a képezde már e folyó tanév alatt az ottani viszonyokhoz képest életbe léptethetik-e, mielőbb véleményes jelentést tegyen s igenlő esetben a szabályzat részleteinek folyamatba vételére tegyen javaslatot, magától értetvén, hogy az utóbbi esetben is egyelőre csak az egyes szaktudományokra vonatkozó képezdek állíthatók fel, s a paedagogiai szakosztály csak akkor fog életbe léptethetni, ha abba az egyes szaktudományi képezdeket végzett növendékek vétethetnek fel.

10. Mint a fentebb hivatkozott költségvetésből kitűnik 20 ösztöndíj van a négy kar hallgatói számára három-három száz forinttal engedélyezve. Ezen állami ösztöndíjak adományozására nézve a ministerium a 10% alatti szabályzatot állapította meg, s felhivom az egyetemet, hogy ezek adományozása iránt a szabályzat értelmében eljárni s betöltési javaslatát mielőbb felterjeszteni siessen. Általában pedig az ösztöndíjas hallgatókra nézve utasítom az egyes karokat, hogy az ezek felőli értesítvényeket minden tanév elején legkésőbb október hó 30-ig, azután pedig minden félév végével a 11% a. minta szerint terjeszszék fel. Hogy továbbá 11-szer a tanítás kellő eredménnyel megkezdethessék és folytattathassék, felhivom

az egyetemi tanácsot és az egyes karokat, hogy úgy az iskolai és egyes hivatalok és intézetek butorzata, mint pedig az egyetem és az egyes tudománykarok pecsétje, s az egyetemi jelvények, — továbbá a tanszerek és eszközök, valamint figyelemmel az e részben már tett előleges intézkedésekre — a még netán kívántató a helyiségek iránti szükségletet, minden egyes tanszékre nézve tanácskozmánya tárgyává tévén — az ebbeli kimutatást a mennyire lehet — részletes költségvetés kíséretében késedelem nélkül terjeszse fel, s intézkedjék, hogy az egyetem számára a ministerium által már megrendelt taneszközök — melyeknek egy része már meg is érkezett — az illető tanár által azonnal számba vétessenek s az eredmény feljelentessék, hogy ekként azok kifizetése iránt intézkedhessem.

Az előadottakhoz képest felkérem Excellentiádat, hogy ezek értelmében eljárni s az egyetem akadémiai hatóságainak választása után jelen rendeletemet s annak mellékleteit az egyetemi rectornek a további teendőik teljesítése végett átadni sziveskedjék, utasítván ez utóbbit, hogy miután addig, míg az egyetemi oktatás külön törvény által nem szabályoztatik, a pesti egyetemen jelenleg fennálló szabályok a kolozsvári egyetemre nézve is érvényesek, — a mennyiben egyes esetekben a mellékleten közlött szabályok útmutatást nem adnak a pesti egyetemnél fenálló gyakorlathoz alkalmazkodjék, — vagy esetről-esetre innen kérjen utasítást.

Befejezésül csak azt kívánom még megjegyezni, hogy miután az alsóbb orvosi, vagyis sebészi tanfolyam hallgatóinak száma azon idő óta, hogy arra a kar és hivatás igényeihez képest nagyobb elkészültség kívántatik, nemcsak csökkent, hanem utóbbi időben ezen pályára sem a pesti egyetemen, sem a kolozsvári volt orvossebészeti tanintézetnél senki sem jelentkezett; czélszerűnek tartom az úgynevezett sebészi vagy alsó orvosi tanfolyamot egyelőre felfüggeszteni úgy, hogy addig, míg a tudomány-egyetemek törvény útján nem fognak szerveztetni s ezen tanfolyam további fentartása, módosítása, vagy megszüntetése iránt nem fog a törvény határozni — új hallgatók ne vétessenek fel, — azok pedig, kik ezen tanfolyamot már megkezdték, az orvosnövendékekkel együttesen taníttassanak.

A jog- és államtudományi államvizsgákra nézve a szabályzatok a volt kolozsvári jogakadémia levél- és könyvtárában fogván feltalálhatóak, ezeket külön közölni nem tartottam szükségesnek s egyedül csak felhívom a jog- és államtudományi kart, hogy az egyes államvizsgálati bizottmányok elnökeinek és tagjainak kinevezése iránt haladék nélkül terjeszsen elém véleményes jelentést és hozzon alkalmas vizsgálókat javaslatba.

Az egyetemnél előforduló ügyek mikénti kezelését s az egyetemi ülések rendtartását a 12 $\frac{1}{2}$ alatt mellékelt szabályzat határozza meg, mely alkalmazkodás végett a nyomtatványi mintákkal az egyetemnek átadandó. Fogadja Excellentiád kiváló tiszteletem nyilvánítását.

Budán, 1872. évi október 7-én

teljes tisztelettel
TREFORT ÁGOSTON.

SZABÁLYRENDELET

a kolozsvári egyetem akadémiai hatóságainak szervezéséről.

1. §. Az egyetem a törvény 3-ik §-a szerint 4 osztályzatból áll, melyek mindegyike karnak nevezetik — s a tanárokból és bejegyzett tanulókból áll.

2. §. Mindenik kar tanári testülete az összes rendes és rendkívüli tanárokból, ezen kar magántanáraiból s a szűkebb értelemben vett tanítókból áll.

Rendes tanárok azok, kik mint ilyenek nevezettek ki, rendszerint a tanosztályoknak csak főszakjaira alkalmaztatnak.

Rendkívüli tanárok azok, kik mint ilyenek nevezettek ki. Mint a rendes tanárok állandóan alkalmaztatnak, és pedig vagy azon tanszakokra nézve, melyek nem mint főtanszakok vannak rendszeresítve, de a melyeknek előadása kívánatos, vagy pedig némely szakmák többszörös képviseltetésére, melyekre már egy vagy több rendes tanár van alkalmazva, vagy a magántanárok által az egyetemen szerzett érdemeik elismerése folytán.

A magántanárok nem az állam által alkalmazott, hanem

ez által csak engedélyezett tanítók. Ezen engedélyezéssel jogot nyernek nyilvános előadásokat hirdetni s azokat az egyetem valamely tantermében tarthatni.

Szűkebb értelemben vett tanítók azok, kik nem tudományt képviselnek, hanem valamely művészetet vagy jártasságot. Ide tartoznak az élő nyelvek tanítói is, amennyiben azokat nem tudományos szempontból, hanem főként gyakorlati haszon végett tanítják.

3. §. Minden kar tanítói testületéből kiválik a tanári testület, mint a tanosztály közvetlenül intézkedő hatósága. Az az összes rendes és rendkívüli tanárokból áll, de ez utóbbiak száma nem haladhatja felül az elsők számának felét. Azon esetben, ha felülmulná, a szolgálati időre nézve idősebb rendkívüli tanárok lépnek be.

4. §. Hogy a magántanárok érdekei a tanítótestületben képviselve legyenek, azok közül kettőnek a folyó ügyek tárgyalásaiban ülési és tanácskozási joga van. Szavazattal csak a rector és dekán választásakor bírnak.

De szükség, hogy magántanári képesítéssel bírnak, s hogy legalább két fél éven át a karban tanítottak legyenek.

Ha ilyen módon a belépésre kettőnél többen vannak képesítve, akkor a magántanárok évenként választják két képviselőjüket.

5. §. A kar tanári testülete évenként választja a saját kebelében levő rendes tanárok közül elnökét, kit dekánnak neveznek.

Azonban meg van engedve olyan férfit is választani ezen méltóságra, ki már nem ezen kar rendes tanára, hanem korábban az volt. Választásukban azon két magántanár is jogosítva van részt venni, kik a tanári testületben részt vesznek.

6. §. A választás érvényére abszolút szavazattöbbség kívánatik. Ha az két választásnál sem jött létre, akkor szűkebb választáshoz fognak, melyre azok tűzetnek ki, kik a második választásnál legtöbb szavazatot kaptak, feltéve, hogy azt többen megkapták. Ha ez nem történt meg, azon két egyén tűzetik ki, ki a legtöbb szavazatot nyerte.

Ha háromszori szavazat után ez sem vezetett eredményhez, akkor az akadémiai tanács határoz azok között, kik legtöbb szavazatot kaptak, ha olyanok többen voltak, vagy ha ez nem történt meg azon kettő között, ki legtöbb szavazatot nyert.

Á lelépő dekán újra választható.

7. §. A nélkül, hogy annak okát adnák, csak a lelépő dekán s azok, kik többé nem a kar rendes tanárai, utasíthatják el a választást, a többiek mindnyájan kötelesek indokolni az el nem fogadást, melynek elfogadhatósága felett a választók vitatkozás nélkül szavaznak.

Ha a szavazás az el nem fogadó ellen ütött ki, akkor ő az akademiái senatushoz felelbezzhet, mely a visszautasítás elfogadhatósága felett véglegesen dönt.

8. §. Ha valamely tantestület kebelében lévő meghasonlás miatt, vagy más okokból a kar ügyeinek a tanártestület általi vezetése a tanügy érdekeit veszélyeztetné, akkor a közoktatási minister határozott vagy határozatlan időre decánt küld ki, s ezt a kar vezetésére szükséges s a körülményekhez mért teljhatalommal látja el.

9. §. Az akadémiái tanács évenként a tanári testületből alakíttatik.

Áll a rectorból, prorectorból (a mult évi rector) az összes dekánokból és prodekánokból (a mult évi dekánok). A folyó első évben, midőn ezen szabályzat életbe lép a prorector és a prodekánok úgy választatnak, mint a dekánok.

10. §. A rectort évenként más karból, amint azok egymás után következnek és pedig a rendes tanárok, vagy a volt rendes tanárok közül választják. A választást a tanári testületek eszközlik, a kebelőkbe felvett magántanárokkal. E czélból mindenik tantestület, mint eszközlő hatóság kebeléből 4 tagot választ ki, kik közül kettőnek rendes tanárnak kell lennie, kettő lehet rendkívüli vagy magántanár is.

Az ekként megválasztottak a lelépő rector elnöklete alatt összegyűlnek s a dekán választásra elrendelt módon (6. §.) megválasztják a rectort. — Ha a választás nem vezetett eredményre, akkor a közoktatási minister dönt.

11. §. Ha a megválasztott nem fogadja el a tisztet, azon esetre, ha az nyilvános rendes tanár, úgy kell eljárni, mint hasonló esetben a dekán választásnál, felelbezzés a közoktatási ministerhez terjesztetik.

12. §. Az akadémiái hatóságok választása minden évre a megelőző tanév utolsó havában történik, s az eredmény a választási jegyzőkönyvvel haladéktalanul a közoktatási ministeriumnak megerősítés végett feljelentendő.

Ha az új hatóságok megerősítettnek az új tanév kezdete előtt 8 nappal megkezdik működésüket; hivataloskodásuk kezdetéig a régi hatóságok szolgálnak. Ünnepeyles beiktatást lehet a tanév kezdetén tartani.

13. §. Akadályoztatás esetében a rectort a prorektor, a dekánt a prodekan, ezt pedig a hivatalban legidősbbsz rendes tanár helyettesíti.

14. §. Mindegyik kar, mely dekánja alatt rendes üléseket tart vagy ezáltal rendkívüleg összehívatik, belügyeire nézve egymástól független, egyenjogú önálló testületet képez.

Ügyelni kell, hogy kara tanszakai kellően legyenek képviselve, s szükség esetére a létező hiányok betöltésére javaslatot kell a ministerium elé terjeszteni.

Mindenek felett az előadások jegyzékét minden félévben akképp kell rendeznie, hogy minden tanulónak, ki a szabályszerű időt a karnál tölti, alkalom nyujtassék minden fő-tanszakokat és pedig rendszeres tanárnál hallgathatni.

15. §. Kötelessége minden tanárnak, ki a testület tagja, a tanártestület ülésein megjelenni, vagy elmaradását igazolni. — A felhozott mentések elfogadhatósága felett a tanártestület vitatkozás nélkül ítél; az ítélet jegyzőkönyvbe vezetetik.

Ha valamelyik tanár egymásután három ülésben nem jelenik meg s távollétét nem igazolta, vagy ha általán gyakran elmarad, kötelessége a dekánnak, írásilag megjelenésre szólítani fel, s ha ennek sem lesz sikere, jelentést kell tenni az egyetemi tanácshoz. Ha ennek sem lesz sikere, az egyetemi tanács a ministeriumhoz tesz jelentést.

16. §. Hogy érvényes határozat hozathassék a karhoz tartozó tanárok fele számának jelen kell lennie. Az olyan tárgyakat, melyek valamely tanszak érdekeit érintik az illető tanároknak előre tudtukra kell adni.

17. §. Minden tanév vége felé a dekán az egész tanítószemélyzetet a magántanárokkal s szűkebb értelemben vett tanítókkal közgyűlésre hívja össze, melyen a jelenlevők a tanügyre és fegyelemre vonatkozó kívánataikat és indítványaikat előterjesztik és azok megvitatnak. Az ülés jegyzőkönyvét, melynek tartalmára nézve a tanári testület egy következő ülésben saját véleményezését hozzá csatolja, ezzel egyetemben a ministeriumhoz terjesztendő fel.

18. §. A dekán felelős minden a tanosztályt illető törvények és rendeletek végrehajtásáról; ez okból kötelessége öröködni a végrehajtás felett, az abban eső hiányokra az illetőt figyelmeztetni, azt megfeddeni s szükség esetében az egyetemi tanács és ministeriumhoz jelentést tenni. Ha azt hiszi, hogy a testület valamely határozata végrehajtásáért nem vállalhat felelősséget, ezen esetről a tanácsnak tesz jelentést.

A folyó ügydarabokat s azokat, melyek kétségbe vonhatlanok, csak a fennálló szabályzatok végrehajtására vonatkoznak, maga intézi el s az ügykezelési jegyzőkönyvből jelentést tesz róla a tanári testület legközelebbi ülésében; hol a halasztás veszélylyel jár, maga önállólag intézkedik; a tanulók könyvebb fegyelmi eseteit intéssel vagy dorgálással elintézi.

19. §. A tudomány karok felett áll az egyetemi tanács, melynek elnöke az egyetem rectora.

Köréhez az egyetem testülete, közigazgatása és a karok egyéb közös ügyeinek tárgyalása és intézése tartozik.

20. §. Az egyetemi tanács a rector meghívására s az ő elnöklete alatt tartja ülését.

A tagok kötelesek megjelenni, a kiválóbb fontosságú tárgyalási ügyeket a meghívóban ki kell emelni.

Érvényes határozathozatalra, mely absolut szavazattöbbséggel történik, a tagok száma felének jelen kell lenni.

21. §. Az egyetemi tanács elnöke a rektor.

Ehhez való viszonyában ugyanazon hatáskörrel - bir, melylyel a dekán a tanártestülethez való viszonyában. (18. §.)

Első sorban felelős az egyetemi tanács ügyei vezetéseért.

22. §. Az egyetemi hatóságok hatáskörei felett támadható kételyek ügyében, ha az egyetemi tanács nem tudna kielégítő határozatot hozni, az ügy a ministerium elé terjesztendő.

Mindenik tanártestületnek jegyzőkönyveit nyolcz nap alatt átnézés végett a ministeriumhoz fel kell terjeszteni.

Minden tanév jegyzőkönyve folyó számokkal látandó el.

23. §. Jogában áll az egyetemnek, ha a fennálló intézmények valamelyikét czélszerűtlennek tartja, az ellen a ministeriumhoz felterjesztést tenni.

24. §. Jelen szabályzat addig, mig a törvényhozás, az egyetemnek végleges szervezését el nem intézi, érvényben maradand.

A kolozsvári egyetemi előadások rendezésére s a tanrend fogalmazására és közzétételére vonatkozó szabályzat.

Az egyetemi előadási rend szervezése és nyilvánossá tétele körüli eljárás ügyében következő intézkedés tételik:

1. §. Minden tanfélév közepe körül a karok tanszemélyzete rövid, írásos nyilatkozatot kézbesít dekánjának, hogy a következő tanfélévben minő tárgyakat s minő terjedelemben fog előadni, mennyi tanpénzt óhajt ez előadásokért, s minő helyiségekben kívánja azokat tartani.

2 §. Erre a dekán vagy az ügyrend értelmében az e célra kijelölt előadó a felolvasási rend tervezetét elkészíti s az egész tanszemélyzet közgyűlésének jelenlétében előadja, hogy mindenkinek lehessen alkalmja javaslatai és óhajtásai előadásával érvényre juttatni az általa képviselt tanszak érdekeit.

A végelhatározást azonban a fennálló rendszabályok értelmében a karok szavazatképes tagjainak többsége dönti el.

3. §. Ha a kívánatok összeütköznek, az eldöntésnél mindenek felett a tanügy szükségleteit, az előadások organicus összefüggését s a tanulók természetes igényeit kell tekintetbe venni.

Az előadóknak tanügyi vagy más személyes helyzetére vagy egyéni viszonyaira vonatkozó tekinteteket, csak azután lehet figyelembe venni, ha egyszer a fennírt tekintetek kellő méltánylásban részesültek, összeütközési esetekben szabályul szolgálván az, hogy a rendszeresített tanárok főtantárgyai azon tantárgyak felett, melyeket ők csak jogosítva vannak, de nem kötelesek előadni, továbbá a rendes tanárok kívánatai a rendkívüliekéi felett, s mindkettőjük kívánatai a magántanárokéi felett s ezekéi a szűkebb értelemben vett tanítókéi felett figyelembe vétessenek.

4. §. Az előadások berendezésénél arra kell ügyelni, hogy

1) azon előadások, melyek ugyanegy tárgyról szólnak, valamint azok is, melyek közül, hogy egyiket haszonnal lehessen hallgatni és meg lehessen érteni, a másiknak meg kell előzni, vagy azok, a melyek egymást egészítik ki, a melyekről tehát nem feltételezhetni, sőt nem is kívánhatni, hogy egyszerre ugyanazon hallgatók látogassák, az előadási időre nézve összeeshetnek s egymást fedezhetik, ellenben

2) azok, melyek előreláthatólag s haszonnal egyszerre hallgathatók, czélszerűleg egymás mellé helyezhetők.

5. §. Szigorúan kell arra ügyelni, hogy minden külön előadás magában egy óránál tovább ne tartson, kivéve azon ritka eseteket, midőn a tanszak különös természete, vagy hallgatóinak különös viszonyai annak hosszabb tartamát kívánják s nem tarthatni, hogy ez zavart okozhasson a többi előadások látogatásánál.

A mennyiben erre 1½ órai előadás elég volna, ezeket úgy kell a többi előadások közé beosztani, hogy a fél óra az előadásokra rendelt délelőtti és délutáni időközöket megelőzze vagy kövesse.

Egy előadás egy napon át két óránál többet nem vehet igénybe.

Ebbe nincsenek beszámítva a tudományos tan- és gyakorló intézetek dolgozatai és gyakorlatai.

Ha a tantárgy terjedelme azt kívánja, hogy az előadó azt a hét egy vagy több napján, naponként kétszer adja elő, erre rendszeren a délelőtti egy s a délután is egy órát kell fordítani.

6. §. A tanári karra magára van bízva annak elhatározása, ha vajjon szükséges-e valamely kar előadásainak berendezésénél a vasárnap és ünnepeken kívül hetenkint még egy szünnapot tartani, s hogy erre a hét melyik napja legalkalmasabb.

7. §. Ha ezen elvek alapján a tanrend első tervezete és átnézete elkészült, ezt a karok dekáinjainak, egy a rector elnöklete alatt tartandó gyűlésben kell megvitatni, s azoknak ott a különböző karok előadásainak lehető összhangzata és czélszerű berendezése szempontjából, kívánataikat és észrevételeiket egymással közölniök.

Még jobban kell azon körülményre ügyelni, sőt szükséges, minden esetre pedig kívánatos az, hogy a bölcsészeti karnak, mint egyetemes karnak előadásai a szakkarok bejegyzett hallgatóira nézve lehetőleg látogathatókká tétessenek.

8. §. A dekánek ezen értekezlet eredményét egy következő egyetemes gyűlésben karaik elé terjesztik, hogy az ajánlatba hozandó változtatások felett tanácskozzanak s az összes karok ekkép átnézett javaslatait az akadémiai senatus utján

a közoktatási minisztérium elé terjesztik elfogadás és helybenhagyás végett.

9. §. Csak ha ezen helybenhagyás megtörtént, vagy ha a javaslat a közoktatási minisztérium észrevételei alapján megváltoztatott, lehet azokat sajtó alá adni, melyekből 12 példány a közoktatási miniszternek s 6 példány a pesti egyetemnek küldendő.

Az akadémiai senátus dönti el, hogy a külföldi egyetemek közül, melyikkel kíván az egyetem, tanrendet illetőleg csereviszonyba lépni.

10. §. A tanrendben az előadások átnézetét két irányban kell összeállítani u. m.:

- a) a karok,
- b) a tanórák szerint.

11. §. Az első átnézetben az előadásokat a karok szerint elkülönítve, azon tárgysorozatban kell felsorolni, melyet a kar saját facultására nézve legcélszerűbbnek tart.

12. §. Ezen felsorolás az irányadó az előadás megjelölésére s a tantárgy terjedelmére és természetére nézve. Ez az előadásoknak tulajdonképeni kihirdetése.

Tartalmát teszi:

a) az előadás tartalmának pontos, tárgyyszerű jellemzése azon terjedelemben, melyben az előadó a következő félévben elő akarja adni.

- b) Hogy a tantárgy mily napokon és órában fog előadatni.
- c) Az előadónak és tanári állásának megnevezése.

d) Ha valamely tantárgy ingyen adatik elő, ezt tisztán ki kell fejezni.

Ha nagyobb tanpénz mellett adatik elő, mint a tandíj minimuma, azt különös jeggyel, például csillaggal kell megjelölni s a címlap második oldalán ki kell jelenteni, hogy az ily jeggyel jelzett tantárgyak nagyobb tanpénz mellett, minden többi s nem ingyenesnek kijelentett előadás a tanpénz törvényes minimumáért fognak előadatni.

e) Hasonló módon kell például két csillaggal azon tantárgyakat is megjelölni, melyeket, mint a rendes tanárok főtantárgyait, vagy az illető előadó határozott beleegyezése folytán az egészben vagy részben tandíjmentes tanulók ingyen vagy a tandíj feléért hallgathatják.

Az erre vonatkozó felvilágosítások a tanpénzről szóló törvény illető §§-ra vonatkozó hivatkozással a fennemlített helyen teendők.

13. §. Ha valamely tanszak, melyre nézve tanszék van rendszeresítve, nincs betöltve s azt magántanár sem adja elő, akkor az illető facultás előadásainak végén meg kell jegyezni, hogy azon tanszék ürességben van.

Azonban az előadási helyiségek beosztásánál figyelemmel kell lenni az ilyen előadásokra, ha alaposan feltehető, hogy ezen úrt a jövő félév kezdetén valami módon be fogják tölteni.

14. §. A szűkebb értelemben vett tanítók előadásai, továbbá azok, melyek az egyetemenél netán létező tanosztályokban p. o. a sebészek, bábák stb. számára tartatnak, külön alosztályban sorolandók fel.

15. §. Minden kar átnézetének végén kell adni az ő saját s az egész átnézet végén az egyetem intézeteinek, gyűjteményeinek vagy más segédeszközeinek sorozatát, megjelölve azt, hogy hogyan s mely időben lehet azokat használni, melyek az egyetem tulajdonait képezik, vagy a melyek az egyetemi tanulók részére hozzáférhetők, és a melyeknek látogatása a tanulók tudományos szempontból kiképzése végett kívánatos.

16. §. A második átnézet magában foglalja az egyetemen tartandó előadásokat s arra szolgál, hogy a tanulóknak a leczkék megválasztásánál s a professoroknak a látogatási bizonyítvány kiállításánál az összeütköző előadások kitudását megkönnyítse.

Az a mellékelt mintázat szerint, táblázati alakban szerkesztendő s magában foglalja az előadó megnevezését s a tantárgy és óraszám rövid jellemzését.

17. §. A tanrenddel együtt, vagy külön fűzetben vagy elébe nyomva, kimutatást kell közzé tenni az egyes karok dekánjairól, prodekánjairól és tanáraitól, magántanáraitól és tanítóiról, megjegyezve a tantárgyat, melyre alkalmazva vannak vagy melyről felolvasást tartanak, továbbá az egyetemi iroda és egyetemi intézetek személyzeteiről.

Az egyetemi személyzet mindezen tagjait ezimük és lakásuk megjegyzésével s a tanári testület tagjait még abba az esetben is fel kell sorolni, ha netalán az illető félévben felolvasást nem tartanának, de ez utóbbi körülményt világosan ki kell emelni.

18. §. Miután ez átnézetek elhagyták a sajtót, kötelessége az egyetemi tanácsnak azt a fekete táblára függeszteni s a hivatalos lapban közzé tenni.

19. §. Ha az átnézet sajtó alá adása után a közelebbi félév megkezdéséig a felolvasást tartó tanári személyzetben vagy az előadások hirdetésében lényeges változás történt, azt a hivatalos lapban rövid jelentésben közzé kell annyiban tenni, a mennyiben szükséges arról a tanulóknak tudomással bírniok, hogy a felolvasási jegyzéket kiigazíthassák, sőt szükség szerint külön lapra ki is kell azt nyomtatni s e lapot a tanrendhez kell csatolni

20. §. Mind a tanrendet, mind az egyetemi személyzet kimutatását az egyetemi tanulókra nézve olcsó árért megszerzhetőkké kell tenni, s a bejött összegből a nyomtatási költségek fedezendőik.

5091. sz.

Ő cs. és ap. kir. Felsege folyó évi február hó 5-én kelt l. f. elhatározásával legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy az egyetemi rendkívüli hallgatókra nézve, eddig fennálló szabályrendelet, mely szerint ezek a leczkepenzt minden félév kezdetével előre lefizetni kötelesek, az 1872/3. tanévtől kezdve, az egyetemnek a leczkepenz fizetésére köteles rendes hallgatóira is kiterjesztessék.

Miről czímet mult 1871. évi julius 31-én 1522. sz. a. kelt felterjesztése folytán további eljárás, illetőleg ezen l. f. elhatározásnak szokott módon leendő közzététele végett oly hozzáadással tudósítom, hogy miután ezen intézkedés által az 1850. évi julius 12-én kelt l. f. elhatározással legkegyelmesebben jóváhagyott, a leczkepenzfizetésre vonatkozó szabályzat módosítást szenved, illetőleg annak 35. és 38. ik §. hatályon kívül tetetnek; szükségesnek tartottam a fennidézett l. f. elhatározásnak keresztülvitele iránt következőket elrendelni.

Azon egyetemi hallgatók, kik a leczkepenz fizetése alóli felmentésre igényt vélnek támaszthatni, s ezért folyamodni szándékoznak, kötelesek az egyetemi tanulmányi és fegyelmi rend 25. és 26. § értelmében a quaesturai hivatalnál jelentkezni, és az ennek megtörténte felőli elismervényt megszerezni, anélkül azonban, hogy ugyanezen alkalommal a leczkepenzt

is lefizetni tartoznék; kötelesek továbbá az idézett szabályrendeletnek 27. §. értelmében minden tanárnál, kinek előadásait hallgatni kívánják jelentkezni, és magukat a hallgatók névjegyzékébe beírni, — a jelentő- vagyis leczkekönyvet az illető tanár csak akkor fogja aláírni, ha az illető hallgató vagy a leczkepénznek valóban történt lefizetését, vagy pedig az ez alóli felmentését a quaesturai hivatalnak elismervényével igazolandja.

A leczkepénz fizetése alóli felmentés iránti kérvények benyújtására vonatkozó, az egyetemi leczkepénzi szabályzat 22-ik §-nak azon intézkedése, mely szerint az ily folyamodványok a félév első 14 napjaiban beadandók, minden kivétel nélkül szigoruan alkalmazandó, s ennél fogva ezen zárhatáridő letelte után, benyújtott ily kérvények egyszerűen visszautasítandók, amiért is mindazon hallgatók, kik ezen határidő után beiktatásuk végett a quaesturai hivatalnál jelentkeznek, a leczkepénznek azonnali lefizetésére kötelezendők.

Az egyetemi hallgatók e felől a megelőző félév utolsó hónapjaiban a dekán által a fekete táblára kifüggesztendő hirdetményben értesítendő, s ezen hirdetményben világosan és tüzetesen kiteendő a határnap is, melynek leteltéig a következő félévben felmentésérti kérvényeiket beadhatják. Hasonló hirdetmény közzéteendő azután a félév kezdetével is.

Az ily folyamodványok tárgyalását illetőleg, kötelességévé tétetik az illető karnak, hogy azokat a fennérintett zárhatáridőnek letelte után következő legközelebbi 14 nap alatt okvetlenül elintézzze, s a hozott határozatokat a fekete táblán oly felhívással tegye közzé, hogy az érdekeltek kötelesek ezen hirdetmény közzétételétől számítandó 14 nap alatt végleges beíratásukat, mind a quaesturánál, mind pedig tanáraiknál vagy a leczkepénz lefizetése, vagy pedig az ez alóli felmentvény előmutatása mellett kieszközölni, minthogy ellenkező esetben a folyó semesterre semmi szín alatt beíratni többé nem fognak.

Végül megjegyzem még, hogy ezen leczkepénznek előleges lefizetésére vonatkozó szabálynak életbe léptetése folytán a quaesturának eddigi hivatalos kezelésében netán szükségesnek mutatkozó változások iránt intézkedni, az egyetemi tanács hatásköréhez tartozik.

Ad 29350 sz.

Magántanárok.

1. §. Magántanárok határozott szak nyilvános tanítására jogosított tudományos férfiak, kik annál fogva előadásukat az egyetemen hirdethetik és annak helyiségein tarthatják.

2. §. Azok rendszeres fizetést nem húznak, de az előadásokért járó tandíjak élvezetére jogosítva vannak.

3. §. Jeles magántanárok, kiknek tárgyuk természeténél fogva kevesebb számú hallgatóik vannak, vagy kiknek megnyerése a tanári pályára kívánatos, kivételkép jutalomdíjban (remuneratióban) részesíthetők.

4. §. A tanítási jogosítvány szabályszerű képesítés, s a kir. vallás- és közoktatás minster megerősítése által szereztetik meg.

5. §. Magántanári képesítésre (habilitatióra) rendszerint csak karbeli tudorok bocsáthatók. (21. §.)

6. §. Képesítésért (habilitatio) a jelölt az illető kar tanártestületéhez folyamodni köteles.

7. §. Folyamodásában a tudomány, melyből képesíttetni akar, határozottan megnevezendő, és ahhoz a) tudóri oklevele, b) életrajza (Curriculum vitae) tanulmányai igazolásával, c) előadásai vázlatos tervezete (programmja), d) végre nagyobb szakbeli munkája vagy alapos tudományos ismereteit bizonyító értekezése azon tantárgy köréből csatolandó, melyből képesíttetni akar.

8. §. A tanártestület, a mennyiben a folyamodó jelleme ellen alapos kifogásai nincsenek, mindenekelőtt előadásai tervezetét, melynek a tartandó leczkék körét, rendszerét s tárgyalási módját fel kell tüntetnie, az ügyrendtartás értelmében készített előadás alapján ülésileg veszi tárgyalás alá, és ha azokat az egyetem, különösen saját karbeli tanulmányi köréhez tartozóknak ítéli, a beadott munkálatnak legalább két bírálót rendel.

9. §. A bírálók az illető vagy rokon szakok tanárai közül választandók.

10. §. A bírálók kötelessége a munkálat tudományos becsét megítélni, és indokolt jelentéseiket külön-külön a tanári testületnek beadni.

11. §. A bírálók véleményeit a tanártestület ülésileg tárgyalás alá veszi és azok tartalmához képest a folyamodót szóbeli értekezletre bocsátja vagy visszautasítja; vagy a bírálók egymástól eltérő véleménye esetében harmadik tagjának bírálatul kiadja.

12. §. A szóbeli értekezletet (colloquium) a tanártestület előtt ez által saját kebeléből kirendelt szaktanárok tartják (9. §.)

13. §. Célja, hogy a tanári testület a képesítendő ismereteinek bel- és külterjedelméről magának biztos tudomást szerezzzen. Alapjául a bemutatott munka vagy értekezés szolgál, de azon szak egész körére terjedhet, melyből a jelölt előadásokat tartani óhajt.

14. §. Az értekezlet kielégítő eredménye esetében a tanártestület a folyamodót nyilvános próba előadásra bocsátja.

15. §. A próba előadás tárgyát a tanártestület tűzi ki, az alapos készülésre megkívántató időnek meghatározásával.

16. §. A nyilvános próba előadás ideje legalább egy nappal előbb a fekete táblán kihirdetendő.

17. §. A próba előadás elfogadása esetében, a tanártestület a folyamodót részéről képesíttetnek nyilvánítja, és a magántanári képesítés megerősítése végett az ügyiratokat az egyetemi tanács útján a kir. vallás- és közoktatási minister elé terjeszti.

18. §. A kir. vallás- és közoktatási minister határozatát a tanártestülettel tudatja, mely a tanításra feljogosított számára kiállítja a képesítési oklevelet (Decretum habilitationis).

19. §. A képesítés akármely fokozatában visszautasított jelölt a kir. vallás- és közoktatási ministerhez felfolyamodással élhet.

20. §. A felfolyamodás a dekánnál nyújtandó be, ki azt a tanártestületnek arra vonatkozó észrevételeivel haladéktalanul felterjeszti.

21. §. Elismert tudományosságú férfiakat a tanártestületek a tudori oklevél, sőt a körülményekhez képest, a szóbeli értekezlet és próba előadás vagy azok csak egyikének elengedésével kiadott munkáik alapján képesíthetik és megerősítésül a vallás- és közoktatási ministernek ajánlhatják.

22. §. Az egyetemi tanács a képesítés alakszerűségei megtartása fölött őröködik, s a 21. §. esetében a tanártestület ajánlatát saját indokolt véleményével kísérni tartozik.

23. §. A magántanárok csak azon karnál és azon szak

előadására fel vannak jogosítva, a melynél és melyre nézve jogosítványukat nyerték.

24. §. A más karnál vagy más egyetemen nyert tanítási jogosítvány, ezen egyetemen csak kivételesen, a viszonyossági elv tekintetbe vételével, szolgálhat a magántanári működés alapjául.

25. §. A magántanárok hallgatóiknak a rendes és rendkívüli tanárokéival hason érvényességű leczkelátogatási bizonyítványokat állíthatnak ki, a mennyiben általuk tartott leczkéik, mind óraszámuk-, mind tárgyukra nézve a tanulmányi szabályok követelményeinek teljesen megfelelnek.

26. §. Mutatványos (Demonstrativ) szakoknál, melyek tanítása különös taneszközöket feltételez, a magántanár-látogatási bizonyítványa (testimonium frequensationis) a nyilvános tanárokéival csak azon esetben tekinthető egyenértékűnek, ha a szükséges taneszközökkel birnak.

27. §. A nyilvános tanár felügyelete alatt álló egyetemi gyűjtemények és taneszközök használatára a magántanárok jogigénnyel nem birnak.

28. §. Magántanárok hallgatóiknak a velök tartott magánvizsgákról (colloquiumok) a tanárokéival hason érvényű bizonyítványokat állíthatnak ki.

29. §. Magántanárok, kik feljogosításuktól számított két év alatt leczkéiket meg nem kezdik, vagy azok megkezdése után egyfolytában két tanév alatt legalább egy fél évig előadást nem tartanak, tanítási jogosítványukat elvesztik.

30. §. Ez esetben jogosítványukat csak újabb képesítés alapján (6—17. §§.) nyerhetik vissza, kivéve, ha az illető tanártestület véleménye folytán a kir. vallás- és közoktatásügyi minister az alúl őket felmentené.

6633. sz.

Az egyetemi hallgatók számára, és pedig az orvosnövendékek részére 10, a jogászoknak 10, s a bölcsészet-hallgatóknak szinte 10, költségvetésileg ajánlatba hozott, évenként három-háromszáz frttal díjazott állami ösztöndíj a törvényhozás által engedélyezettvén, ezek elnyerésére és adományozására nézve a következő föltételeket s eljárás módokat állapítom meg.

1. Ezen ösztöndíjakra vallás különbség nélkül csak oly

szegényebb sorsú egyetemi rendes hallgatók tarthatnak igényt, a kik itten legalább már egy félévet töltöttek, az előadásokat pontosan és szorgalmasan látogatják, az egyetemi szabályoknak megfelelő viseletet tanúsítanak, s a tanulmányokban jeles előmenetelüket írás- és szóbeli vizsgálat által igazolják. E célra:

2. A ministerium pályázatot hirdet oly felhívással, hogy azok, kik ily ösztöndíjas állomás elnyerése végett magukat a vizsgálatnak alávetni szándékoznak, előbbi tanulmányaikat s ezekben legalább a legutóbbi tanévben tanúsított szorgalmukat és előmenetelüket s netáni egyébkénti viszonyaikat igazoló bizonyítványokkal, jelesül anyakönyvi hiteles kivonattal, mely szerint az országos illetőség megállapítandó lészen, felszerelt folyamodványaikat a kitűzött határidőig az illető kar dékánjához adják be.

3. A karbeli tanártestület a kitűzött határidőig beérkezett folyamodványokat a pályázó szorgalmára, viseletére s a folyamodványban érvényesített egyéb viszonyaira nézve bírálata alá veszi, ennek alapján jegyzőkönyvi határozat által kijelöli azokat, a kik vizsgálatra bocsáttatnak, kitűzi az írás és szóbeli vizsgálat napjait, s mindezekről értesíti a pályázókat, s a kitűzött vizsgálati napokat a közoktatási ministeriumnak feljeleníti, ugyanezen alkalommal határozza meg az írásbeli vizsgálat feladványait, lehető tekintettel arra, hogy azok, kik ugyanazon tanulmányokkal egyenlő mérvben foglalkoztak, egy s ugyanazon feladványokat kapják.

4. Az írásbeli vizsgálat zárt helyen felügyelet mellett történik s hat óránál tovább nem tarthat. A feladat megfejtésére fordított időt a vizsgálati felügyelő mindegyik pályázó munkálatára pontosan feljegyzi. Az ezen zárt helyeni vizsgálatnál használható segédeszközöket a tanártestület határozza meg.

5. Azok, kiknek írásbeli munkálatát az illető tanár megfelelőknek találta, a kitűzött határnapon szóbeli vizsgálatra bocsáttatnak, mely a karbeli dékán elnöke alatt a közokt. ministerium egy kiküldöttje jelenlétében az illető tanárok által teljesíttetik.

6. A két rendbeli vizsgálat befejezése után az illető kar a vizsgálat eredményét az összes iratok kíséretében a közokt. ministeriumnak feljeleníti s az üres állomások számához képest

kijelöli azon pályázókat, kik az ösztöndíj elnyerésére legérdemesebbnek tűntek fel.

7. Az ösztöndíjt a közoktatásügyi minister adományozza.

8. Azok, kik az ösztöndíjt egyszer megnyerték, kellő szorgalom és megfelelő viselet tanúsítása mellett megtartják az ösztöndíjt tanidejük tartamára, kötelesek azonban a tanulmányokbani kellő előmenetel igazolása végett magukat félévenként az általuk hallgatott rendes tantárgyak mindegyikéből colloquiumnak alávetni, minek eredménye a szabályszerűen felterjesztendő ösztöndíji rovatos értesítvényekben pontosan megjegyzendő.

9. Azon ösztöndíjasok, kik hanyagok az előadások látogatásában, vagy kiknek viselete az egyetemi szabályoknak meg nem felel, akik továbbá a tartandó félévi colloquiumok alkalmával jeles előmenetelt nem tanúsítanak — a tanári kar előterjesztésére, a közoktatásügyi ministerium intézkedése folytán, elvesztik ösztöndíjaikat.

10. Azon ösztöndíjasok, kik a tudori oklevél elnyerése végett tanulmányaik befejezése után még szigorlatokat akarnak tenni, ebbeli külön a tanártestület által ajánlólag felterjesztett kérvényükre a közoktatásügyi ministerium által ösztöndíjuk élvezetében még egy évre meghagyatnak azon kötelezettséggel, hogy ezen időszak alatt legalább két szigorlatot kötelesek letenni.

Felhivom ennélfogva a czimet, hogy a kérdéses már e folyó évre betöltendő ösztöndíjakra vonatkozólag a pályázatot azonnal kihirdetvén, erre ezúttal a pályázati határidőt tűzze ki, a többire nézve pedig a fentebbiek értelmében járjon el, s az eredményt az adományozás eszközzése végett, annak idejében jelentse fel.

28,708. szám.

Folyó évi október 28-án és 29-én 18. és 25. sz. a. kelt felterjesztései folytán ez utóbbinak mellékleteit azzal küldöm vissza, hogy:

1. A f. évi 26,239 sz. a. leküldött belügyministeri minősítvényi táblázatokot a volt kir. biztosságnál alkalmazott egyénekről haladéktalanul terjessze fel, s hogy:

2. miután az ügyrendtartás 27. és következő §-ai szerint mindazon ügyek, melyek felsőbb elhatározás alá tartoznak, — nem a jegyzőkönyv alapján, hanem a tanártestület, illetőleg egyetemi tanács határozata értelmében külön-külön jelentés alakjában szerkesztendő előterjesztvények alapján döntetnek el, — intézkedjék, hogy mindazon ügyekre nézve, melyek a ministerium elhatározása alá tartoznak, az illető karok, és pedig tekintet nélkül arra: vajjon az ügy folyólag vagy ülésileg intéztetett el, — az ügyrendtartás 27. és következő §-ai értelmében minden ügyről külön-külön közvetlenül a ministeriumhoz czimzendő előterjesztéseket készítsenek jelentés alakjában, melyek azután, ha a tárgy nem tartozik az egyetemi tanács köréhez, az egyetemi rectori hivatal által kívülről külön számmal ellátva, s a rector által láttamozva, a ministerium elé terjesztetnek, — míg másrészt az egyetemi tanács köréhez tartozó ügyek, a kar jelentése alapján az egyetemi tanácsban is tárgyalandók s az ennek határozata alapján szinte jelentés alakjában szerkesztendő felterjesztés a kar jelentésével együtt ide bemutatandó.

Felhivom tehát az egyetemi tanácsot, hogy a mellékelt jegyzőkönyvekben foglalt ügyekre nézve is a fentebbiek szerint járjon el, s ennek értelmében utasítsa az egyes karokat jövőre alkalmazkodás végett, magától értetvén, hogy az előterjesztvényeken kívül az ülési jegyzőkönyvek is az ügyrendtartás 26. §-a értelmében telterjesztendők.

Budán, 1872. évt november 2.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.
osztálytanácsos.

30,354. szám.

A törvényhozás által ezen egyetem számára engedélyezett 20 állami ösztöndíjnak az egyes karok hallgatói közt egyenlő számarányban leendő felosztására nézve hozott s okt. 24-én 162. sz. a. fölterjesztett határozatát ezennel jóváhagyom, azon hozzáadással, miszerint az ösztöndíjas kellő szorgalom és előmenetel mellett a nyert ösztöndíjt a tanfolyam egész tartamára megtartja s az egyes karok ösztöndíjai számában azon eset-

ben keletkezett aránytalanság, ha érdemes hallgató hiányában az ösztöndíj más karbeli kitűnő tanulónak kivételesen adományoztatik — csak akkor hozatik helyre, ha az illető karnál, a melynél a rendszeresnél több ösztöndíj van — ezek közül egyik megszűnik, s erről az egyetem tanácsát további eljárás végett azon hozzáadással értesítem, hogy az orvosi karnak az ösztöndíjak együttes kezelése érdekében hozott külön véleményét azért sem találtam elfogadhatónak, mert az állam ezen ösztöndíjakat nem szegény tanulók gyámolítására, hanem kiváló tehetségek jutalmazására alapítá s inteniója éppen a kevésbbé látogatott tudomány-szakoknak is lehető emelésére és terjesztésére volt irányozva.

Budán 1872. november 22-én.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.
osztálytanácsos.

32,365. szám.

Szilasi Gergely r. tanárnak 400 frt előleg tárgyában beadott kérvényét s erre az ottani kir. adóhivatalhoz intézett rendeletem mását azzal teszem át az egyetem tanácsának: útasítsa az ottani tanárokat, hogy jövőre hasonló tartalmú kérvényeket az illető kar útján s az ottani adóhivatalnak a folyamodó fizetése tehermentességét bizonyító láttamozásával ellátva terjeszszék fel.

Budán, 1872. évi december 13-án.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.
osztálytanácsos.

1355. szám.

Az egyetem tanácsának m. évi 234. sz. a. tett, az egyetemi pecsétek- s jelvényekre vonatkozó felterjesztéséhez mellékelt pecsétrajzokat kiigazítás illetőleg új pecsétrajzok készítése végett következő észrevételekkel küldöm le:

1. Az egyetem nagy pecsétjén Magyarország címerében kilencz pólya (csík, szelemen) helyett csak nyolcz pólya alkalmazandó. Ugyanis: a legmagasabb helyen alkalmazott pecsétéken nyolcz pólya van elfogadva, mint ez a »Wappen und Titeln sr. k. k. A. Majästet Ferdinánd I. Wien 1836« című munka 7. lapján látható.

2. Az egyetem négy karának tervezett külön címerei elhagyandók, e helyett a nagy pecsét szívpaizsa használandó a külön pecsétre, úgy hogy a karok pecsétjei közt egyedül a köriratok s paizstartók tüntessék fel a különbséget — részben azért is, mert az ajánlatba hozott pecséttrajzok nem emlékeztetnek a heraldica fénykorára, részben azért is, mert mint Fejér »Historia Universitatis — a Documenta 45—47 l. közlött okmányból látható, a pesti egyetem karai sem birnak külön címert.

3. Ennek folytán az egyetemi nagy pecsétnek ezekből alakútt szív-paizsa is elhagyandó.

4. A doktori kalapok s babérkoszorúk az egyes karok pecsétjein hasonlólag elhagyandók s helyöket a magyar korona foglalja el.

5. A pecsétek köriratai nem jobb kézről alant, hanem balról fenn volnának kezdendők, nehogy — mint a mellékelt pecséttrajzokon van — az évszám felfordúlva láttassék.

6. A nagy pecséten a paizs és a paizs-tartók közt helyesebb arány eszközendő, olyan t. i., a milyen e tekintelben Magyarország címerén látható.

Az ezen észrevételek alapján készítenendő új pecséttrajzok az egyetem tanácsa által hozzám fel lesznek terjesztendők elkészíttetés végett.

Budán, 1873. évi január 21-én.

TREFORT S. K.

2686. szám.

Ő Felsége folyó évi január 28-án kelt legmagasabb elhatározásával elrendelni méltóztatott, hogy a kolozsvári kir. egyetem rendes tanárai a VI-ik, a rendkívüliek pedig a VII-ik napi-díjosztályba soroztassanak.

Miről az egyetem tanácsát folyó évi január 4-én 413. sz. a. kelt felterjesztésére további eljárás végett értesítem.

Budapest, 1873. évi február 1-én.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.
osztálytanácsos.

7973. szám.

A kolozsvári m. kir. tudomány-egyetem tanácsának f. évi márt. 21-én 600 sz. a. kelt felterjesztésére további eljárás végett kiadatik.

Budapest, 1873. ápril 5-én.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.
osztálytanácsos.

Felhívom az adóhivatalt, hogy múlt évi 31,124. sz. alatt, valamint e tárgyban kelt későbbi rendeleteim illető pontjának megváltoztatásával a kolozsvári egyetemi szolgák közül azoknak, kik az egyetemi intézetek tanárai mellett vannak alkalmazva, s kiknek névsorát az egyetem rectora fogja az adóhivatallal közölni, fizetéseiket jövőre ne a rector, hanem az illető tanárok által ellenjegyzett nyugtákra fizesse ki.

Másolat hitelül

HIRT JÁNOS S. K.
aligazgató.

8323. szám.

Ő Felsége folyó évi márczius hó 24-én kelt legmagasb elhatározásával méltóztatott jóváhagyni következő szabályzatot, melylyel az állami felsőbb tanintézetektől és állami közép-tanodáktól a tudomány-egyetemekhez s a műegyetemhez kinevezett rendes tanárok fizetése a magasabb fizetésbei előléptetésre nézve rendeztetik.

1. A tudomány-egyetemekhez, vagy a műegyetemhez a szabályszerű illetményekkel meghívott vagy meghívandó oly

tanároknak, kik előbb kir. jogakadémiáknál, vagy a volt kolozsvári orvos-sebészi tanintézetnél működtek, az ezen intézeteknél rendes tanári minőségben töltött szolgálati éveik a magasabb fizetésbei előléptetésre nézve teljesen beszámíttatnak, s ezen szabatosan kimutatott szolgálati időnek megfelelő fizetési pótlék a ministerium által engedélyeztetik.

2. Az állami középtanodáktól a fenn kitett felsőbb tanintézetekhez rendes tanárokkül kinevezett vagy kinevezendő tanárok szolgálati idejének kiszámításánál, ugyancsak a magasabb fizetésbei előléptetésre nézve, középtanodai rendes tanári működésök három éve két egyetemi szolgálati évnél számítatik be s a magasabb fizetési pótlék a szolgálat pontos kimutatása alapján hasonló módon engedélyeztetik.

3. Ezen szabályzat alapján a már esedékessé vált tized éves pótlékok az illető tanárok részére f. évi január 1-ső napjától kedve a ministerium által folyóvá tétetnek.

4. A tudomány-egyetemekhez és a műegyetemhez rendes tanárokkül a szabályszerű illetményekkel kinevezett vagy kinevezendő minden egyéb állami tisztviselők, valamint más tanintézeteknél működő tanárok szolgálati idejének hasonló célú beszámítására nézve az eddig fennálló szabályrendeletek továbbá is érvényben maradnak.

Miről az egyetem tanácsát tudomás és további eljárás végett azzal értesítem, hogy ezen szabályrendeletek értelmében s múlt évi 266, 398 s f. évi 493 és 760. sz. a. kelt felterjesztései alapján Abt Antal, Berde Áron, Czifra Ferencz és Maizner Jánosnak az évtizedes pótlékokat utalványozván, az erre vonatkozó s az ottani adóhivatalhoz intézett rendeleteket további eljárás végett másolatban melléklek.

Továbbá Groisz Gusztávnak és Haller Károlynak az évtizedes pótlékok utalványozására vonatkozó s 509. és 511. számmal felterjesztett folyamodásaikat azzal küldöm vissza, hogy az évtizedes pótlék iránti igényeikért akkor falyamodjanak, mikor azok ezen legfelsőbb elhatározás értelmében esedékessé válnak.

Budapest, 1873. évi május 5-én.

Miniszter úr meghagyásából:

TANÁRKY GEDEON S. K.
államtitkár.

14,956. szám.

A bölcsészeti s illetőleg a bölcsészet-, nyelv-, történettudományi és matematikai-természettudományi egyetemi karoknál tartandó tudorsági szigorlatok iránti Ő cs. és ap. kir. Fellegének folyó évi május hó 17-ről kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben jóváhagyott szabályzatnak ide zárt harmincz (30) példányait az egyetemi tanács és a négy kar irattárai számára, úgyszinte az érdekelt tanárok közt leendő kiosztás végett ezennel megküldvén, mihez tartás végett megjegyzem, miszerint ezen szabályzat a fenn tisztelt legfelsőbb elhatározás alapján azonnal életbe léptetendő.

Budapesten, 1873. június 7-én.

TREFORT S. K.

SZABÁLYRENDELET

a bölcsészeti, s illetőleg bölcsészet-, nyelv-, történettudományi és matematikai-természettudományi egyetemi karoknál tartandó tudorsági szigorlatok iránt.

1. §. A budapesti királyi tudomány-egyetem bölcsészeti karánál, úgy nemkülönben a kolozsvári királyi tudomány-egyetem bölcsészet-, nyelv-, történettudományi és matematikai természettudományi karainál tudorsági szigorlatok tartatnak és tudori oklevelek adatnak ki.

2. §. A kik a szigorlatot letenni óhajtják, ez iránti folyamodványaikat az illető tudománykar dékánjánál nyújtják be.

Ezen beadványhoz melléklendő:

a) a folyamodónak főleg eddigi tanulmányait feltűntető életrajza;

b) az általa látogatott tudomány-egyetemek vagy egyéb felsőbb tanintézetek lezke-látogatási bizonyítványai;

c) a folyamodó kérelmének vagy felhozott indokainak támogatására szolgálható egyéb okiratok.

A folyamodványban egyúttal határozottan megjelölendő a szigorlat fő- és melléktárgyai.

3. §. A tudorsági szigorlatokra rendszerint oly folyamodók hocsátatnak, kik valamely bel- vagy külföldi tudomány-egyetemet mint rendes hallgatók három éven át látogattak.

A mennyiségtan-, természettan-, és vegytanból teendő szigorlatoknál a műegyetemek leczkelátogatási bizonyítványai egyenlő értékűek a tudományegyetemek hasonló bizonyítványáival.

4. §. Ily leczkelátogatási bizonyítványok nélkül is jelentkezhetnek tudorsági szigorlatok letételére azok, a kik az egyetemj tanulmányok hallgatására szükségelt középtanodai előkészültségen kívül kellőképen igazolják azt, hogy legalább is annyi idő alatt, mint a mennyi az illető szigorlat letételére különben kívántatik, az illető tudományszakokkal oly módon és oly eszközök felhasználásával foglalkoztak, melyeknél fogva feltehető, hogy e tudományszakokban magoknak kellő jártasságot szereztek.

Ily esetekben azonban a folyamodóknak szigorlatra bocsáthatása felett az illető tudománykar meghallgatása után a közoktatásügyi minister határoz.

E czélból az ily folyamodványok véleményes jelentés kíséretében a közoktatásügyi ministerhez hivatalból felterjesztendők.

5. §. A tudorsági szigorlat letehetése iránti kérvény tárgyalatván, annak eredményét, esetleg a szigorlatra kitűzött határnapokkal együtt az illető kar dékánja a folyamodónak tudtára adja.

A tudorsági szigorlat két részből áll, u. m.:

a) írásbeli tudományos dolgozattól, és

b) szóbeli szigorú vizsgálatból.

A szigorlatnak mindig egy fő- és két melléktárgya van. Ezeket a szigorlandó szabadon választja.

7. §. Írásbeli dolgozata tárgyát a szigorló azon tudomány köréből tartozik választani, melyet szigorlata fő tárgyául jelölt ki.

Ezen tudományos dolgozat czélja: a szerzőnek nemcsak tudományos tájékozottságáról, hanem azon képességéről is tanúságot tenni, miszerint szaktudományát önállólag is képes művelni.

Dolgozatát a szigorló köteles kinyomatni s ötven példányban a kar dékánjánál beadni.

8. §. A dékán a benyújtott dolgozatot kellő határidő kitűzése mellett két tanárnak adja ki bírálatra, és pedig az illető szak rendes-, vagy ezek hiányában rendkívüli tanárai-

nak, vagy végre azon szaktanárainak, melyhez a bírálendő dolgozat tárgya legközelebb áll.

9. §. A bíráló tanárok a dolgozat feletti véleményüket írásban adják be, s ennek alapján kijelentik, vajjon a folyamodó szóbeli vizsgálatra bocsátandó-e?

Ha a két bíráló véleménye egyező: akkor a dékán azt határozatként közli a folyamodóval; eltérő vélemény esetében a folyamodónak a szóbeli vizsgálatra bocsátatása vagy nem bocsátatása iránt az illető tudománykar tanártestülete határoz:

10. §. A szóbeli vizsgálat három oly tudományszakból teendő le, melyek az 1. §-ban megnevezett karoknál rendszeresen előadtnak, s melyeket a szigorló szabadon választott, s melyek egyike a szigorlat fő-, másik ketteje melléktárgyát képezi.

11. §. A vizsgáló bizottság elnöke az illető kar dékánja, vagy ennek akadályoztatása esetében a prodekan.

Ha a szigorló által választott tárgyak két tudománykarnak körébe esnek: azon kar dékánja elnököl, melynek körébe a szigorlat fő tárgyja tartozik.

12. §. A vizsgálati bizottság az elnökön kívül legalább két és legfőlebb négy vizsgálóból áll, kik rendszerint a szigorlati tárgyak rendes tanárai. Ha ezek akadályozva lennének, vagy ha esetleg az illető tanszaknak nem lenne rendes tanára: akkor annak rendkívüli tanára, vagy ha ez sem lenne, a legközelebbi rokon tanszak tanára hívandó meg vizsgálóul.

Ha valamely tárgynak több rendes tanára van, ezek a tudori vizsgálatoknál váltakozva működnek.

Az elnök megnyitja, vezeti, s a bizottság beleegyezésével bezárja a vizsgálatot; a vizsgálthoz kérdéseket intézni jogosítva van, de erre nem köteleztetik.

13. §. A szigorlatok mindenkor nyilvánosan tartatnak.

14. §. A szigorlónak szabadságában áll: a szóbeli vizsgálatot minden tárgyból egyszerre s egy folytatásban, vagy tetszése szerinti időköz után kétszerre letenni; szabad választásra hagyatván az is, vajjon a fő-, vagy a melléktárgyakból akarja-e előbb letenni a szigorlatot?

Ha ez iránt előre nem nyilatkozott: a szóbeli vizsgálat minden tárgyból egyszerre tartatik meg.

Azon szigorlók, kik kétszerre teszik le a vizsgálatot, a

második szigorlatot azon egyetemnél kötelesek letenni, a melynél az első letették.

15. §. A szóbeli vizsgálat akár egyszerre, akár kétszerre tétessék le, mindig két óráig tart: egy óra a fő tárgyra, másik a melléktárgyakra fordítatik.

16. §. A vizsgálat eredményét a vizsgálatoknál részt vett bizottsági tagok szótöbbséggel állapítják meg, s az a következő osztályzati fokozatokkal: »summa cum laude«, »cum laude« és »rite« a tudori oklevélben kitétetik.

A szavazatok egyenlő megoszlásakor az elnök szavazata dönt.

17. §. Ha a szigorló visszavetetik: a vizsgálat ismétlésére csak három hó lefolyta után bocsátható, s ha ekkor sem állja ki a vizsgálatot, annak ismétlése csak még egyszer, és pedig nem előbb, mint egy év múlva engedtetik meg.

A ki ez alkalommal is megbukott, szigorlatra többé nem bocsájtatik, és annak külföldi egyetemen netán nyert, s hasonló tárgyakra vonatkozó tudori oklevele sem honosítható (nostrificálható).

18. §. A-ki sikerrel letette a szigorlatot, annak a tudori oklevél »Doctor Philosophiae« (bölcsezzettudori) czímmel kiadatik.

Ezen oklevélben mindazon fő- és melléktárgyak, melyekből a vizsgálat letétetett, különösen megnevezendők s a szigorlat összes eredménye a 16. §. értelmében kiteendő.

19. §. Ha a szigorlat tárgyai két tudománykar körébe esnek (11. §.), a tudori oklevelet azon kar adja ki, melynek köréhez a fő tárgy tartozik, s a melynek dékánja a hivatkozott szakasz szerint a szigorlatokon is elnökölt.

20. §. A szigorlati díjak, melyek mindenkor előre lefizetendők, a következők: az írásheli dolgozat bírálatáért húsz forint, mely a bírálók közt egyformán osztatik fel; a szóbeli vizsgálatért, ha ez egyszerre tétetik le, harmincz forint; ha pedig időközönként kétszerre, mindannyiszor husz forint.

Ezen díjak visszavetetés esetében az ismételt szigorlatoknál újra megfizetendők.

A szóbeli vizsgálatok díjaiból az elnököt és a vizsgálatnál tetteleg résztvett tanárok mindegyikét egyenlő rész illeti.

21. §. A felavatásnál (promotio), tiszteletbeli tudorságnál

s a jubilaris oklevél kiszolgáltatásánál további intézkedésig az eddigi szokás megtartandó.

22. §. Ezen szabályrendelet annak kihirdetése után azonnal hatályba lép.

17,071 szám.

A kolozsvári kir. tudomány-egyetem hallgatói számára tett segélyző- és ösztöndíj alapítványokról szóló f. é. máj. 19-én 854 sz. a. kelt jelentésének tartalmát tudomásul vevén, az egyetem Tanácsát felhívom, miszerint az illető alapítóknak hazafias áldozatkészségükért elismerésemet jelentse ki s ezen alapítványok kamatainak, az alapítók szándékaihoz képest leendő pontos kiosztása és általában az alapítványi oklevelek értelmében leendő kezelése felett őrködjék; a dr. Maizner János által letett 400 frtos erd. urb. kötvényből álló alapítványt illetőleg pedig igyekezzék odahatni, hogy miután ezen alapítványról, úgy látszik, semmiféle írásbeli okmány nem létezik, az alapító erről utólagosan írásbeli oklevelet állítson ki.

Budapest, 1873. évi jun. 29-én.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.
osztálytanácsos.

16,998 szám.

A tudorsági szigorlat ügyében kiadott szabályrendelet 11. és 19. §§-ai értelmében a vegytudorok felavatása a matematikai és természettudományi kart illetvén, felhívom az egyetem tanácsát mind a matematikai és természettudományi, mind az orvosi karokat útasítani, hogy jövőre a vegytudori szigorlatok a matematikai és természettudományi kar által tartassanak.

Szolgáljon ez válaszul az egyetem tanácsa június 21-én 903. sz. a. kelt felterjesztésére.

Budapest, 1873. évi július 12-én.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.
ministeri tanácsos.

21,582. sz.

Szükségesnek tartottam a kir. egyetem Tanácsát felhívni, miszerint minden tanév kezdetén a szabályszerű beíratási időnek leteltével azonnal a beiktatott hallgatóknak számát, karok és minőségük szeriut (rendes-e vagy rendkívüli) mutassa ki, és ezen kimutatást évenként pontosan ide terjeszse fel, a miért is ezen rendeletem kellőleg világlatban vezetendő.

Budapest, 1873. august. 8-án.

Minister úr meghagyásából:

TANÁRKY GEDEON S. K.
államtitkár.

19,499. sz.

A kolozsvári magyar királyi tudomány-egyetem tanácsának, tudomás és a jogi karnak kellő értesítése végett kiadatik.

Budapest, 1873. augusztus 17-én.

Minister úr meghagyásából:

TANÁRKY GEDEON S. K.
államtitkár.

A bírósági hivatali állomások rendesen pályázat útján töltetvén be, a m. kir. igazságügyministernek f. évi július 16-án 1768 eln. sz. a. kelt közlése szerint egy előfordult ily eset alkalomával legközelebb megtörtént, hogy oly állomásra, melyre minősítésül a jogi tanfolyam rendes befejezte megkívántatik, oly egyén is pályázott, ki daczára annak, hogy a jogtörténelmi államvizsgát nem tette le, a pesti egyetemen kiállított s az általa bemutatott »leczkekönyvnek« mind a nyolcz fél-éven át kitöltött, s az előadások látogatását az illető rendes tantárgyakat előadó egyetemi tanárok által bizonyító lapjaira vagyis a kitöltött leczkekönyv tartalmára hivatkozva, mint állítólag jogvégzett leczkekönyvét az avatatlanok félrevezetésére használta fel. Minthogy az említett »leczkekönyv« habár az a negyedik féléven túl az idő szerinti dékán által láttamozva nincsen, a jogi tanfolyam befejeztét feltételező hivatali állomások betöltésénél igen könnyen egyik vagy másik hatáságnak,

úgy mint a közönségnek félrevezetésére szolgáltat alkalmat, ennek elkerülése végett felszólítom az egyetemi tanácsot, miszerint a jogi kart, illetőleg a dékánt, útasítsa, hogy ama fenn álló szabályok, melyek szerint oly joghallgatók, kik a negyedik félév befejezte után, a szabályszerűleg előírt jogtörténelmi államvizsgát le nem tették, a harmadéves és negyedéves jogászok számára kötelezőleg előszabott tantárgyakra nézve rendes hallgatókul az illető tanárok által fel nem vehető, szigorúan megtartassanak.

A másolat hitelül :

HIRT JÁNOS S. K.
aligazgató.

1290. szám.

Mint hogy igen gyakoriak a panaszok egyes felek részéről, hogy közhatóságoktól, a panaszlókat nem érdeklő ügyekben, hozzájuk intézett levelezésekért postadíjt kénytelenek fizetni, és mivel hogy az ily felszólamlások lebonyolítása sok időt rabló írásbeli tárgyalásokkal van összekötve, melyek a levelezések felszerelésénél követendő némi vigyázat által könnyen mellőzhető: a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszter úr f. 1873. évi aug. hó 11-én 7960/1053. sz. alatt a következő szabályrendeletet bocsátotta ki:

A magántársulatok és magánfelek közhatóságokkal és portomentes hivatalokkal váltott levelezéseikre nézve csak az esetben élvezik a portomentességet, ha a levelezés nem az illetők ügyeiben és érdekében, hanem állami vagy közszolgálati ügyben folyik és ha ezen körülmény a borítékon a címirat (Adresse) alsó jobb sarkán szembe eső helyen, az ügy megnevezése mellett e célra megállapított záradékokban ki van fejezve.

Azon levelezések számára, melyek közhatóságoktól közszolgálati ügyekben magánfelekhez intézettek, következő záradék állapított meg: »Portomentes közszolgálati-, iskolai-, közegészségi-, statisztikai sat. ügyben«. Magán felektől közszolgálati ügyben közhatóságokhoz intézett levelezések számára pedig: »Hivatalos felszólítás folytán iskolai, közegészségügyi stb. ügyben portomentes«; mely záradékok, hogy a kezelő postahivatalok

sokfelé igénybe vett figyelmét ki ne kerüljék, mindig vörös vagy kék írónnal aláhúzendók.

Az ily, záradékkal el nem látott, magán felekhez intézett, vagy azoktól eredő levelezések a portoval meg fognak terheltetni azon fél rovására, ki a szabályszerű záradék kitételét elmulasztotta.

Ellenben ezen záradék illetéktelen (az illető felek érdekében váltott levelezésekre való) alkalmazása a postajövedék szándékos megcsonkításának fog tekintetni, mely pénzügyi kihágás gyanánt megtoroltatik.

Melyet az egyetem tanácsának hivatalos használat végett ezennel megküldök.

Budapesten, 1873. évi szeptember hó 14-én.

TREFORT ÁGOSTON S. K.

1873/4.

27,500. szám.

Hogy a tanulási szabadság a főtanodai oktatás abbeli feladatának valószínűsítésére nézve is, mely a tudományos szakpályákra való képesítésre vonatkozik, szinte oly hatályos eszközül szolgálhasson, — a mint nélkülözhetlen kellék a felsőbb tudományos oktatás másik feladatára, t. i. a tudomány művelésére és fejlődésére nézve, — a tanulási szabadságot szabályozó oly intézmények váltak szükségessé, melyek egyrészt a tanulmányok berendezésére nézve útmutatóul szolgálnak azon hallgatóknak, kik a szakpályákra való képesítés elnyerése céljából látogatják ezen főtanintézeteket, s a szaktudományokban még tájékozatlan voltak miatt irányadóra szorúlnak; s másrészt biztosítékot nyújtsanak az államnak, miszerint a tudományos szakpályákra való képesítést csak olyanok nyerjék el, kik e részben a kívánt mértéket minden irányban megütik.

Ilyen intézmények a vizsgálati rendszer, s annak szigorú alkalmazása, továbbá az egyetemek keretében már több helyen felállított seminariumok.

Ezen utóbbiaknak viszonyainkhoz képesti életbeléptetését — mint ez a tervényhozás előterjesztett törvényjavasla-